

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Explicantur illa verba; Quæ oportet fieri citò. Sectio Secvnda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Iesu Christi, qua, vel secundum quam dedit illi Deus palam facere seruis suis, qua oportet fieri cito. Iuxta quam expositionem, verbum *Dedit*, non ad Apocalypsim referendum est, quam Deus dedisse Christo dicatur, sed pro voluit, aut concessit, usurpandum, quasi dictum sit, Apocalypsis Iesu Christi, qua Deus voluit, ut ille seruis suis, qua oportet fieri cito, palam ostenderet. Videntur vero hi auctores in hanc venisse sententiam, quoniam arbitrati sunt aptius ita necesse contextum, & præterea duriusculam eam locutionem putabant, *Quam dedit illi Deus palam facere seruis suis, qua oportet fieri cito*: nec enim poterant intelligere, unde verba illa, *palam facere seruis suis*, congruenter penderent, nisi qua, pro quam legeretur. Sed non est cur vulgatam editionem corrigamus, aut præpositionem *quæ* lubaudire oporteat: apte enim omnia cohærent, si Græcam loquendi formulam obseruemus, quæ ita habet: *ὅπου ἐλάλῃς ἰσχυρῶς ἢ ἰδῶμεν αὐτῶ ὁ θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γράψαι ἐν τῇ χίτῃ*: vbi *ὁ δεῖξαι*, hoc est, *palam facere*, Græcorum consuetudine, pro, ad palam faciendum, positum est, sic namque *ἰσχυρῶς* in finitis verborum uti solent, unde illi aptissimus verborum nexus, sensusque clarissimus relinquitur, *Apocalypsis Iesu Christi, quam dedit illi Deus ad palam faciendum*, seu *ut palam faceret seruis suis, qua oportet fieri cito*. Sunt huius apud Græcos locutionis in sacris literis exempla quamplurima, velut Gen. 47. *παροικῆσάν ἐν τῇ γῆ ὑχαιδμ*, id est, ad habitandum in terra venimus, Exod. 2. *ἐπέλασαν τὰς δεξιά μιν οὐς πίπτοιαι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ*, hoc est, impleuerunt canales ad adaquandum oues patris sui. Et Psal. 18. *ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμῶν ὄδδν*, hoc est, Exultauit ut gigas ad currendum viam: & Ioannis 6. *πῶς δύναται ἔσθαι τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀρχι-φραγῆν*, id est, Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Mitto sexcenta alia, quæ possem adducere. Ne quis vero existimet, hanc loquendi formulam apud sacros tantum scriptores reperiri, eamque idcirco, non ita cōcinnam, & elegantem putet, audiat Homerum in Odyssæa lib. 1. *ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἡμῶν ἐπιπλομένων ἐταίρω τῶν οἰεπέλωσαν ἰδοὶ θεοὶ οἰκῶν δεικνύσθαι*, hoc est, verum cum reuolutis annis tempus illud aduenit, quod super facto decreuerant, ut domum reuertetur. Ex his liquidò apparet, rectè habere editionem vulgatam, contextumque aptissimè cohære.

Ediſio vulgata deſenſatur.

Inſinitis verborum quo pacto utantur Græci.

Genſ. 47.

Idem illuſtratur ex- plicis ex Græco contextu. Psal. 18. 6. Ioann. 6. 31.

Homer.

Explicantur illa verba; Quæ oportet fieri cito.

SECTIO SECUNDA.

OMMEMORATVRVS Ioannes præcipuas Ecclesiæ perſecutiones, præmittit his verbis, *Cito*, seu ut Græcè est, *ἐν τῇ χίτῃ*, id est, in celeritate, siue celeriter, eas & initium, & finem habituras, sic enim exponendum est illud verbum, *fieri*, hoc est inchoari: & finiri: idemque repetit paulò post, cum subiungit, *Tempus enim prope est*, quod quidem eò pertinet, ut conſoletur fideles, horteturque ne animo concidant in laboribus vitæ præſentis: quia & ipſorum labores, & impiorum præſequentium felicitas cito finiuntur. Ex quo iam ea oritur dubitatio, quomodo cito inchoanda, & finienda dicantur, quæ ad finem mundi euentura prænuntiantur. Conſtat enim, Ioannem his verbis complecti vniuerſum Ecclesiæ ſtatum à prima videlicet eius origine, uſque ad mundi finem decurrentis. Præma ratio ducitur ex incertitudine durationis mundi: cum enim incertum ſit quanto tempore duraturus ſit mundus, ſemper timeri poſſunt quæ ad finem eius pertinent, quaſi cito euentura. Qua quidem in re errant plerique Rabbini Hebræorum Thalmudiſtæ, in quibus fuit Rabbi Helias in tractatu de Sabbatho, & in tractatu de Idololatria

Laboris lætitiæ ſolatiū laboribus.

Euentura ad finem mundi cur ſemper timenda.

ria & super Thalmud in tractatu Senebrim, (vt refert Genebrardus initio suæ Chronographiæ) qui ausus est affirmare mundum sex mille annis duraturum, motus leuissimis quibusdam coniecturis, quas commemorat Rabbi Isaac in primum caput Genesis. Prima erat, quia primus versus Genesis sexies habet literam Aleph: quæ litera mille significat. Secunda, quia Deus sex diebus mundum fabricauit, & in septimo requieuit: mille autem anni ante Deum sunt tanquam dies hesterni quæ præterit, Psalm. 89. Et quod mirabilius est idem sibi persuaserunt grauissimi Patres: Irenæus lib. 5. aduersus hæreses cap. 28. motus posteriori coniectura: D. Hilarius canon. 17. in Matthæum, ex eo quod Christus fuit post dies sex transfiguratus, in quibus sex diebus vult sex mille annos figurari, quos gloria omnium prædestinatorum consequatur. Iustinus Philosophus & martyr in quæstionibus ad Orthodoxos. qu. 71. D. Hieron. in expositione Epistolæ Psalms 8. ad Cyprianum, & in Comment. super 4. caput Michæ, Lactantius lib. 7. Diuinarum institutionum cap. 14. motus eadem ratione qua Irenæus, Gaudentius Brixianus tractatu 10. De lectione Euangelica: eandem opinionem refert de August. vt verisimilem lib. 20. de Ciuitate Dei cap. 7. licet eam impugnauerit in Comenta. super Psal. 6. & 89. & epist. 89. Eandem referunt, nec refellunt Galatinus lib. 4. de Arcanis catholice veritatis cap. 20. Picus Mirandula lib. 7. Heptapli cap. 2. Franciscus Georgius Venetus in sua Harmonia mundi, cantico 3. tono 7. cap. 7. Sex istis millibus annorum quingentos addiderunt Hippolytus, Cyrill. & Chrylost. vt auctor est Germanus Constantinopolitanus lib. de Theoria rerum Ecclesiasticarum. Verum hæc sententia refellitur ab Aug. locis citatis, & à Beda in Psalm. 89. ea potissima & vnica ratione, quod Christus Dominus diem iudicij occultissimum, & nulli cognitum esse docuerit: Matth. 24. & Actuum 1. Si autem post sex mille annos futurum esset iudicium, proculdubio quilibet homo annis computatis posset eiusmodi diem certo designare.

Secunda ratio traditur à Pannonio, Haymone, Ansero & aliis in hunc locum, quia videlicet totum tempus durationis mundi breuissimum est, si cum æternitate comparetur, iuxta illud Psalm. 89. *Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterni quæ præterit.* Vnde Paulus ad Hebræos 3. Totum tempus huius vitæ vsque ad finem mundi appellauit, hodie, id est, vnum diem præsentem, illis verbis: *Adhortamini vos per singulos dies donec hodie cognominatur,* id est, dum durat vita præsentis vsque ad mundi finem. Id quod D. Ambros. lib. de fide resurrectionis probat ex eo quod Christus Dominus Matth. 20. vna die conduxit omnes operarios in vineam, dicens: *Quid hic statis tota die otiosi? Mundi tempora,* inquit Ambrosius. *Annus vnus est, & quid mirum si annus vnus est, quando dies vna est?* Rem istam magis adhuc exaggerauit Esaias cap. 26. cum vniuersum tempus vsque ad iudicium, momentum appellauit illis verbis: *Abscondere modicum ad momentum, donec pertranscat indignatio:* sic enim locum intellexit D. Hieronymus in Commentariis: Strident adhuc locutus est Regius vates, cum nihilum esse dixit, 89. Psalm. Vbi, post verba iam citata subiunxit, *Et custodia in nocte, quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt:* xbi est sermo de vniuersorum hominum vita: est autem sensus, eorum anni erunt, ea quæ pro nihilo habentur, videlicet, vt in Hebræo exponitur, tanquam somnium: hoc sensu, eorum anni pro nihilo reputabuntur, & veluti somnium præ fugacitate: illud autem quod præcessit: *Et custodia in nocte,* hunc efficit sensum, hominum seu vitæ huius tempus est veluti excubiæ nocturnæ, quæ celeriter desinunt, dum alia aliis succedant, ducta similitudine à militia, in qua quaterne sunt excubiæ tribus horis constantes. Huc etiam pertinet locus ille Prou. 8.

Thalmud.
Genebr.
Rab. Isaac.
Error. circa
mundi du-
rationem.
Psal. 89. 4.
Irenæus.
Hilarius.
Huc error.
qui faueat.
Iust. mart.
Hieronym.
Lactant.
Gaudent.
Augustin.
Galatinus.
Picus Mir.
Geor. Ven.
Hippolyt.
Cyrillus.
Chrysostr.
Germ. cõst.
August.
Psal. 89.
Incerta mudi
duratio
unde colligitur.
Matth. 24.
Act. 1.
II.
Pannon.
Haymon.
Anser.
Duratio
mundana
æternitati
comparata
instar vnus
diei.
Psal. 89. 4.
Hebr. 3. 12.
D. Ambros.
Math. 20. 6.
Esai. 26. 20.
D. Hieron.
Psal. 89. 4.
Breuitas. vi-
te humana
quibus com-
paretur.
Prou. 8. 37.

Lyrano.

Principatū
nem quibus
Osee 10. 7.

Hieronym.

Principes ac
reges bulla
comparantur.

Philo.

Eorumdem
breuitas pul-
chritudine defi-
bitur.Psal. 36. 9.
Augustinus.Persecutioni-
bus augetur
Ecclesia
Augustinus.

Ludens in orbe terrarum: quanquam enim ex Hebræo nonnulli transferant: Delici-
cians in orbe terrarum, tamen de ludo propriè sumpto exponitur à Lyrano hoc sen-
su: ludum faciens de orbe terrarum, duplici videlicet de causa, tum quia, ut ait
Lyrano. Orbis terrarum similis est ludo pilæ, quæ ab vno ad alium transmittitur,
secundùm quandam reuolutionem: regna enim, & imperia transfert Deus de
gente in gentem: tum etiam quia instar ludi parum durabit. Elegans quoque est
in hanc sententiam illud Osee 10. *Transire fecit Samaria Regem suum, quasi spumam
super faciem aqua. Cuius loci is est literalis sensus, Samariam suis sceleribus, atque
idololatria potissimum, causam fuisse cur Deus regnum Israël omninò dissipa-
ret: spumæ verò similitudo adhibetur, ut citò dissipatum iri demonstraretur: sicut
spuma, inquit Hieronymus, quæ super aquam est, citò dissoluitur, sic regnum decem tribuum
velociter finietur.* Sed præterea aducit pulchrè omnes principes ac reges spumæ,
seu potius bullis, quæ super aquam excitantur, conferri: sicut enim in aqua bullæ
excitata, quod magis intumescunt, eò celerius euanescent, ita quoque earum tu-
mor nihil aliud est, quàm celerior quædam ad exitum progressio: ita maior re-
gum potentia atque superbia, ferè celerioris est ruinæ argumentum ut in omni-
bus mundi imperiis cernere licet, quæ quod magis potentia & magnitudine, in-
star bullarum, inflata tumuerunt, eò celerius ad ruinam, exitiumque præcipita-
runt: sicut etiam bullæ in aqua subinde aliæ aliis succedunt, sed eundem tandem
omnes exitum habent: sic reges omnes alij alios in regnorum successione, & po-
testate consequuntur, sed tandem omnes sicut bullæ breuissimo temporis spatio
euanescent. Quo de argumento copiosè disserit Philo Iudæus in libro, Quod
Deus sit immutabilis, ubi inter alia: *Ante Macedonum, inquit, imperium, inchoata fue-
rat Persarum felicitas, sed vna dies tam ingenti regno finem attulit: Fuit Ægyptiorum per-
ampla & magna potentia, sed nubi in modum eius felicitas præterit. Quid Æthiopes?
quid Carthago? quid Africa? quid Pontici reges? quid Europa? Asiaque, & ut compendiosè
dicam, totus orbis habitabilis? Nonne more nauis susque deque iactatae marinis fluctibus, nunc
aduersis ventis, nunc secundis vititur? Nam verbum diuinum choreas in orbe ducit, & omnes
gentes circumlustrando nunc his, nunc illis imperia, vel tribuit, vel adimit. Nihil igitur est in
humanis rebus præter umbram, eamque leuissimam, sine mora præter volantes, eunt enim
vltro citroque tanquam æstiuaria. Hæc Philo, qui quidem illis verbis: *Verbum diuinum
choreas in orbe ducit, ad locum illum Prouerb. citatum: Ludens in orbe terrarum, mihi
videtur respexisse. Rectè igitur Ioannes ex hac vitæ, laborumque fugacitate fi-
deles ad perseverantiam in bono adhortatur. Quo eodem argumento vititur Re-
gius vates Psal. 39. cum ait: *sustinentes autem Dominum, ipsi hereditabunt terram, &
adhuc pusillum, & non eris peccator.* In quem locum D. Augustinus: *Ne forte, inquit,
quia dictum erat, sustinentes autem Dominum sustinentiam istam longissimam putes conti-
nuò subiungitur, adhuc pusillum & non eris peccator.***

III. Secundò, Notandum est verbum illud, *oportet*, Cùm enim sermo sit de Ec-
clesiæ persecutionibus, laboribusque iustorum, mirum est, quod dicitur, *oportet*
seu necesse esse, ut fiant. Et quidem quod attinet ad Ecclesiam vniuersam, mis-
sis interira aliis rationibus, quæ in decursu huius operis sæpe incidunt, necessi-
tatis huius ratio ea traditur à Patribus ferè omnibus, & instat. Ioannis pro-
gressum Ecclesiæ describentis est maxime consentanea, quod Ecclesia persecu-
tionibus ipsis augetur: quam ob causam Iustinus in Dialogo. cum Tryphone,
persecutionem Ecclesiæ, putationi vineæ comparat. *Præ enim, inquit, vineæ puta-
tione ad vberitatem prouocantur, ita Ecclesia persecutionibus crescit.* Tertullianus in
Apologético, cap. vlt. *Plures, inquit, efficiuntur, quoties metum. vobis semen est san-*
guit

quis Christianorum. Atque ad hanc seminis similitudinem alludit D. Leo serm. 1. 1. D. Leo de sanctis Petro & Paulo, cum dixit: Non minuitur persecucionibus Ecclesia, sed augetur, & semper Dominicus ager frugere dicitur vestitur, dum grana, quae singula cadunt, multiplicata nascuntur. Eodem pertinet quod ait D. Chrysostr. in Iuuen. Chrysostr. serm. in Iuuen. Chrysostr. Sicut, inquit, planta rigata magis crescunt, ita & fides nostra oppugnata magis floret, neque horti aqua irrigati ita germinant, ut Ecclesia, si martyrum sanguine irrigentur.

Præterea, ea etiam est ratio communis Patrum, oportere scilicet Ecclesiam III. varijs persecutionibus exerceri, ut diuina virtus in Ecclesia tuenda aduersus omnes persecutionum impetus magis cluceat: enim verò tantum abest, ut Ecclesia persecutionibus fracta corrueat, ut ipsa potius tyrannorum eam persequentium vires frugerit. Id quod multò, antè eleganti similitudine prædictum fuit à Zacharia, cap. 12. Et erit in die illa, ponam Hierusalem lapidem oneris cunctis populis: omnes qui leuabunt eum, confusione lacerabuntur, cuius similitudinis elegantiam exponit D. Hieronymus in commentarijs suis super Zachariam. Mos, inquit, est vrbibus Palestinae, & usque hodie per omnem Iudeam vetus consuetudo seruatur, ut in viculis, oppidis, & castellis, rotundi ponantur lapides grauisimi ponderis, ad quos iuuenes exercere se soleant, & eos pro varietate virgum subleuare; alij ad genua, alij ad umbilicum, alij ad humeros, & caput, nonnulli super verticem, & ceteris iunctisque manibus magnitudinem virium demonstrant, pondus extollunt. In arce Atheniensium iuxta simulachrum Minerva vidi spheram anciam grauisimi ponderis, quam ego pro imbecillitate corpusculi mouere vix potui: cum autem quærerem quidnam sibi vellet, responsum est ab vrbis eius cultoribus, athletarum in illa massa fortitudinem comprobari. Sensus ergo iste est; Ponam Hierusalem cunctis gentibus quasi grauisimum lapidem subleuandum, leuabunt quidem eam, & pro virium varietate vastabunt: sed necesse est ut dum leuatum in ipso nixu, & leuatione ponderis grauisimus lapsus scissuram aliquam in leuantium corporibus derelinquat. Super Ecclesia vero sic interpretari potest, quod cuncti persecutores, qui contra domum Domini dimicauerunt, inebrientur eo calice, quem vniuersis gentibus propinat Hieremias, ut bibant, & inebrientur, & cadant, & vomant, & insaniant. Hæc Hieronymus.

Quod verò attinet ad vnumquemque Sanctorum, cur oporteat eos laboribus exerceri, fusè disserit Chrysostr. homil. 1. ad populum Antiochenum, expendens illud Pauli ad Timotheum, cum eum hortatus fuit, ut modico vino uteretur propter frequentes stomachi infirmitates, vbi quamplurimas huius necessitatis causas enumerat, quas breuiter perstringemus. Prima est. Ne arrogantia Sancti extollantur propter meritum & miraculorum magnitudinem, iuxta illud Psal. 118. Bonum mihi, quia humiliasti me. & 2. ad Corinth. 12. Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, &c. Secunda. Ne ceteri de ipsis maiora cogitent, quàm humana patitur conditio, eisque aliquid diuinitatis inesse arbitrentur. 2. ad Corinth. Parca autem ne quis me existimet supra id quod videt in me Tertia. Ut mira Dei virtus per debilia instrumenta operantis cluceat, iuxta illud 2. ad Corinth. 12. Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Vbi virtus, pro fortitudine sumitur, cum sit Græcè *δύναμις*. Sic Pharaonem & Magos per ciniphes in suâ potentia admirationem conuertit Exod. 8. Et trecentis viris usque timidissimis, ut notat Theodoretus in questionibus super librum Iudicum (quanquam id ex contextu non rectè colligit) innumerabilem Madianitarum multitudinem duce Gedeone fugauit. Iudic. 9. Vnde apud Ioëlem, cap. 2. Erucam magnam virtutem suam appellat, ut aduertit idem Chrysostr. homil. 8. in cap. 4. 2. ad Corinth. Quarta, ut Sanctorum virtus, & pa-

III.
Ecclesia pati-
endo y ran-
nos vicit.
Zach. 12. 3.
Hieronym.
Explicatur
Zachar. locus
E illustra-
tur.
V.
Sanctos la-
borib. exerce-
ri cur oport-
eat ex Chry-
sostr.
Prima causa.
Psal. 118. 71.
2. Cor. 12. 7.
Secunda.
2. Cor. 12. 6.
Tertia.
2. Cor. 12. 9.
Exod. 8. 18.
Iudic. 9. 23.
Ioël. 2. 25.
Quarta.

- Iob. 1. 10. tinentia non mercedis causa Deo seruientium declaratur, vt patet in Iob: de quo Sathan ad Deum dicebat cap. 1. *Nunquid Iob frustra, id est gratis, timet Deum? non ne tu uallasti eum, ac domum eius uniuersamque substantiam per circuitum?* Tunc uero dominus, vt ostenderet, Iobum non mercedis alicuius gratia uirtutem colere, permittit vt à Sathana bonis omnibus spoliaretur. Quinta. Vt de resurrectione cogitemus. Dum enim Deus dilectos suos in hac uita affligi patitur, planè significat, expectandam esse alteram, in qua digna eorum laboribus præmia tribuantur. 1. ad Corinth. 4. 5. *Si in hac uita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiles sumus omnibus hominibus.* Et iterum. *Si secundum hominem ad bestias pugnari Ephesi, quid mihi prodest, si mortui non resurgunt?* In hunc sensum interpretatur D. Chryllostomus illud ad Rom. 5. *Tribulatio patientiam operatur, patientia uero probationem, probatio autem spem, id est, resurrectionis.* Sexta. Vt ad exemplum sanctorum ad patientiam excitentur, iuxta illud Matth. 5. *Beati estis, cum maledixerint uobis homines, & persecuti uos fuerint, gaudete, & exultate, quoniam merces uestra multa est in celo, sic enim persecuti sunt Prophetas, qui fuerunt ante uos.* Et Tob. cap. 2. *Hanc tentationem ideo permisit Dominus euenire illi, ut posteris daretur exemplum patientia eius, sicut & sancti Iob.* Intelligentes nimirum, illum non nothum, sed legitimum esse Dei filium, qui in hac uita laboribus exercetur: Quo argumento uirtur Paulus ad Hebr. 12. *Tanquam filius, inquit, uobis offert se Deus, quis enim filius, quem non corripit pater? quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri, & non filij estis, ubi, pro, adulteri, legendum est, adulterini, cum habeatur Græcè υἱοὶ, id est spurij, & illegitimi: atque eam puto esse causam, cur Paulus Titum filium suum legitimum appellarit, quoniam scilicet, multos, sicut idem Paulus, propter fidem, labores, & persecutiones tolerabat: etenim ubi nos legitimus, cap. 1. epist. ad Titum, *Ita dilecto filio, habetur Græcè υἱὸς τέκνου, id est, legitimo filio.* Septima. *Ne quando exhortamur uos, inquit Chryllost. ad illorum uirtutem, alterius ipsos natura fuisse cogitantes ob gestorum magnitudinem, corpeatis.* Quo argumento uisus est Iacobus Apostolus cap. 5. suæ Canonice cum dixit, *Helias homo erat in passionibus similis uobis.* Octaua. Vt discamus, quos beatos, quos miseros, putare debeamus, iuxta illud Psal. 143. *Promptuarua eorum plena, eructantia ex hoc in illud, oues eorum sacrosæ abundantes in gressibus suis: beatum dixerunt populum, & hæc sunt.* Tu uero Regie uates quid sentis? *Beatus populus cuius Dominus Deus eius, id est, non pecunijs affluens, sed pietate glorians.* Nona, & postrema, vt coronæ illis augeantur iuxta illud 2. ad Corinth. 4. *Id quod in presenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.* Quo loco obseruanda est elegans Apostoli antithesis, nimirum, id, supra modum: in presenti, in sublimitate, momentaneum, æternum: leue, pondus: tribulationis, gloriæ: est, operatur. Porro aduerte, pro eo quod uulgatus transtulit, *Supra modum in sublimitate, haberi Græcè καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὸ ὑπερβολικόν, hoc est ad uerbum, secundum excellentiam, per excellentiam, seu secundum hyperbolem: per hyperbolem: qua conduplicacione epitasidis exprimitur, vt indicetur, magnitudinem gloriæ superare magnitudinem laborum huius uitæ, si secundum se spectentur, maximo quodam excessu, & maximè hyperbolico intervallo. Id circo enim bis hyperbole geminatur, quæ tamen hyperbole uerissima est, cum diuinæ nitatur promissioni: non sicut hominum promissiones, qui montes aureos, & multò maiora quàm tribuant, pollicentur per hyperbolem scilicet, quæ meritò apud illos, ementiens superiectio describitur.**